

Landelijk Opleidingsprofiel Voeding en Diëtetiek

2015-2021

**De Haagse Hogeschool
Hanzehogeschool Groningen
Hogeschool van Amsterdam
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen**

Publicatie januari 2021

Colofon:

Publicatie van het LOOVD – Landelijk Overleg Opleidingen Voeding en Diëtetiek

Landelijk Opleidingsprofiel opleidingen Voeding en Diëtetiek

Vastgesteld in LOOVD: december 2020

© Copyright: van deze tekst mag gebruik worden gemaakt met vermelding van de oorsprong.

Inhoudsopgave

Inleiding	5
1 Beroepsprofiel diëtist	6
1.1 Inleiding	6
1.2 Ontwikkelingen in het vakgebied	6
1.3 Competenties in het Beroepsprofiel diëtist	9
2 Toelichting op de werkwijze: competenties en leeruitkomsten	9
2.1 Inleiding	9
2.2 Beroepscontexten	10
2.3 Competentiegebieden	11
2.4 Competenties	14
2.5 Leeruitkomsten	14
2.6 Gebruikte terminologie	15
3 Het Opleidingsprofiel Voeding en Diëtetiek	17
4 Bronnenlijst	26
Bijlage 1 Deelnemers	28
Bijlage 2 Vergelijking HBO-standaard met Dublin-descriptoren	29
Bijlage 3 Regels waaraan een leeruitkomst moet voldoen	30
Bijlage 4 Afstemming AMvB diëtist – Opleidingsprofiel Voeding en Diëtetiek	31

Inleiding

In een Opleidingsprofiel wordt het kwalificatieniveau van de beginnend beroepsbeoefenaar in de actuele beroepspraktijk c.q. het eindniveau van de HBO-bachelor opleiding beschreven. Samen met het Beroepsprofiel, maakt het Opleidingsprofiel helder wat het domein van de betreffende beroepsbeoefenaar is en wat relevante andere partijen van de beroepsbeoefenaar mogen verwachten.

Onderwijs en werkveld

De diëtist of voedingskundige komt terecht in het continu veranderende vakgebied van voeding en voedsel. Er is veel aandacht voor de voedselomgeving die bewust en onbewust veel invloed heeft op wat we eten, bovendien worden de impact en consequenties van voedselproductie op het klimaat en milieu steeds beter voelbaar en zichtbaar. Veel van door de VN benoemde duurzaamheidsdoelstellingen (Sustainable Development Goals)¹ raken dan ook aan het voedselsysteem. Daarnaast krijgt de rol van voeding en leefstijl bij ziekte en preventie steeds meer aandacht. De grootste uitdaging voor een voedingsprofessional is dan ook het formuleren van een antwoord op vraagstukken die raken aan persoonlijke gezondheid én de gezondheid van onze leefomgeving. In dit opleidingsprofiel is geschetst hoe de opleidingen Voeding & Diëtetiek studenten opleiden tot voedingsprofessionals die een antwoord kunnen formuleren op tal van persoonlijke- en maatschappelijke uitdagingen die nu én in de toekomst spelen.

De opleiding Voeding & Diëtetiek leidt op tot diëtist of voedingskundige. Onderhevig aan tal van maatschappelijke ontwikkelingen wordt er van afgestudeerden niet alleen hard skills (vakspecifieke kennis en vaardigheden) en soft skills (communicatieve en sociale vaardigheden) gevraagd, maar ook 21^e -eeuwse vaardigheden, waaronder kritisch- en creatief denken, zelfregulering en probleemoplossend vermogen. Zelfregulering wordt gestimuleerd om niet alleen de opleiding zelf vorm te geven, maar ook straks de arbeidsmarkt met vertrouwen tegemoet te kunnen

treden. Zoals beschreven in de strategische agenda Professionals van Morgen (Vereniging van Hogescholen, 2019)² hebben hogescholen de grote maatschappelijke verantwoordelijkheid om studenten op te leiden en voor te bereiden op een dynamische arbeidsmarkt. Minister Ingrid van Engelshoven benadrukt daarbij: *“De combinatie van praktijkgerichte beroepsopleidingen en kennisontwikkeling is essentieel voor een gezonde en sterke arbeidsmarkt.”*

De opleiding zet die praktijk vanaf de start van de opleiding centraal. Studenten werken in en mét de praktijk (interprofessioneel) aan vraagstukken vanuit het voedingswerkveld (in Nederland en mondiaal) om te ondervinden wat het vakgebied inhoudt, maar ook om ze te laten ontdekken waar ze goed in zijn en ze voor te bereiden op de arbeidsmarkt. Studenten geven zelf richting aan hun studie/leerproces doordat ze veel zeggenschap hebben over dat wat ze leren (learner agency). De combinatie van 21^e-eeuwse vaardigheden en hard- en soft skills zorgen voor een compleet pakket aan vaardigheden waarmee onze Bachelor afgestudeerden een plek vinden in het (brede en) veranderlijke werkveld van voedsel en voeding.

¹ Sustainable Development Goals UN - <https://sdgs.un.org/goals>

² Professionals van morgen – Vereniging Hogescholen - <https://www.vereniginghogescholen.nl/system/knowled>

ge_base/attachments/files/000/001/067/original/Professionals_van_morgen_-_strategische_agenda_Vereniging_Hogescholen_2019-2023.pdf?1567175114

Opbouw rapport

In *Hoofdstuk 1* wordt een korte samenvatting gegeven van het Beroepsprofiel diëtist (NVD, 2013)³. In *Hoofdstuk 2* wordt een toelichting gegeven over onderwijs en gemaakte keuzes t.a.v. competenties en leeruitkomsten. *Hoofdstuk 3* geeft het overzicht van het Opleidingsprofiel Voeding en Diëtetiek ('Degree Profile') weer volgens het format van Tuning. In *Hoofdstuk 4* staat de bronnenlijst.

Het rapport eindigt met een aantal *bijlagen*, waaronder een bijlage waarin de AMvB-diëtist (Algemene Maatregel van Bestuur als onderdeel van de wet op de Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg [BIG]) is gelegd naast de competenties uit het Opleidingsprofiel Voeding en Diëtetiek (bijlage 4).

Overal waar in dit rapport hij / hem staat kan ook zij / haar gelezen worden.

1. Beroepsprofiel

1.1 Inleiding

Het Beroepsprofiel (NVD, 2013) geeft een beschrijving van het beroep diëtist die algemeen geldig is voor de gehele beroepsgroep. De breedte van de beroepsuitoefening is daarbij een belangrijk gegeven. Het werkveld van de diëtist is zeer divers, variërend van de gezondheidszorg, de publieke gezondheidszorg waaronder uitvoering gecombineerde leefstijl interventies (GLI), het bedrijfsleven en in onderwijs en onderzoek.

In het Beroepsprofiel komen de ontwikkelingen in de samenleving en de zorg aan de orde en de gevolgen daarvan voor de beroepsuitoefening, onderwijs en onderzoek van diëtisten. Het domein

van de diëtetiek en de werkvelden worden omschreven. In het Beroepsprofiel zijn de competentiegebieden omschreven volgens de CanMEDS (Canadian Medical Education Directions for Specialists) aanpak.⁴ In dit profiel is een variant op de CanMEDS gehanteerd om recht te doen aan het brede profiel van de voedingskundige / diëtist. Zo is bijvoorbeeld in plaats van 'Paramedisch handelen' gekozen voor de termen 'Vakinhoudelijk handelen'. Tevens is er aandacht voor kwaliteitsbeleid, productontwikkeling, ondernemerschap, duurzaamheid, digitalisering, wet- en regelgeving en nationale en internationale betrekkingen.

In dit hoofdstuk wordt een korte samenvatting gegeven van het Beroepsprofiel diëtist 2013. Waar nodig aangevuld met opmerkingen om de relatie met het Opleidingsprofiel te verduidelijken.

1.2 Ontwikkelingen in het vakgebied

Het beroep diëtist / voedingskundige ontwikkelt zich continu. Het Nationaal Preventieakkoord uit 2018 van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport is een hier een goed voorbeeld van en geeft een belangrijk signaal aan het werkkterrein van diëtisten en voedingskundigen.⁵ Van mensen wordt verwacht dat zij zelf aan hun gezondheid werken door er een gezonde leefstijl op na te houden om ziekten te voorkomen waarvan bekend is dat ze samenhangen met een ongezonde leefstijl. Van zorgprofessionals wordt verwacht dat zij navenant meer aandacht zullen besteden aan preventie: snel en actief ingrijpen bij signalen van ongezond gedrag of voortekenen van een aandoening. Leefstijl is het aangrijpingspunt om het ontstaan van cardiovasculaire ziekten, diabetes mellitus, kanker en COPD te voorkomen. Voeding is daarbij een belangrijk onderdeel.

³ Volgens de 'Procedure op- en vaststelling landelijke Opleidingsprofielen bachelor-opleidingen hogescholen' (HBO-Raad, oktober 2010) moet een landelijk Opleidingsprofiel op hoofdlijnen 'het werken beroepveld waarvoor primair wordt opgeleid en de (internationale) ontwikkelingen die zich daarin voordoen ('Beroepsprofiel', 'werkveld-illustraties') beschrijven'. Omdat er voor de diëtist een apart Beroepsprofiel is, waarin dit staat beschreven, wordt in dit Opleidingsprofiel volstaan met een korte samenvatting van het Beroepsprofiel diëtist.

⁴ De CanMEDS wordt om de vijf jaar bijgesteld: op dit moment wordt gewerkt aan CanMEDS2015: zie verder: <http://www.royalcollege.ca/portal/page/portal/rc/anmeds/>.

⁵ Nationaal preventieakkoord - Maatregelen in het Nationaal Preventieakkoord - VWS - <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/convenanten/2018/11/23/nationaal-preventieakkoord>

Bij preventie vanuit de doelgroepbenadering wordt een onderscheid gemaakt naar universele, selectieve, geïndiceerde en zorggerelateerde preventie (Meijer & Hamberg-van Reenen, 2011). Bij de universele en selectieve preventie die vooral van belang is voor de samenleving als geheel en daarbinnen bijvoorbeeld voor scholen, gemeenten en bedrijven, geeft de diëtist beleidsadviezen en voert ze regie. Geïndiceerde preventie is erop gericht het ontstaan van een (chronische) ziekte te voorkomen bij mensen met een risico op deze ziekte, er zijn echter al wel signalen en symptomen aanwezig. Het criterium voor deze preventieve activiteiten is het (nog) niet aanwezig zijn van een medische indicatie. Het gaat daarbij niet om dieetadvisering, maar om voedingsvoorlichting en voedingsbeleid. Zorggerelateerde preventie is bedoeld om de kwaliteit van leven te verbeteren en om verergering, complicaties of functioneringsproblemen te voorkomen bij mensen die aan een ziekte lijden. De diëtist werkt dan als behandelaar en coach en maakt gebruik van richtlijnen, zorgstandaarden en –modules.

De laatste jaren zijn de gecombineerde leefstijlinterventies (GLI) in opkomst. Er zijn op dit moment 3 erkende leefstijlinterventies. Een GLI is een leefstijlinterventie gericht op voeding, beweging en gedrag. Zorgverzekeraars kunnen alleen erkende GLI's vergoeden. Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Zorg (RIVM) biedt hiervoor een erkenningstraject aan.

In het addendum van het Zorg Instituut Nederland (ZIN) staan de opleidingseisen beschreven van GLI-aanbieders. Diëtisten kunnen een aantekening leefstijlcoaching (LC) krijgen in het kwaliteitsregister paramedici (KP).

Om in aanmerking te komen voor de aantekening 'leefstijlcoaching' in het KP, moet je als diëtist voldoen aan de volgende eisen:

- Geregistreerd zijn in het Kwaliteitsregister Paramedici
- Affiniteit hebben met de doelgroep
- Bekend zijn met groepsinterventies
- Een coachende grondhouding hebben
- Actuele kennis hebben op BRAVO-aspecten en slapen; denk daarbij specifiek aan:
 - advies en toeleiden naar structurele aanpak beweging

- advies en begeleiding bij ontspanning, met name slaappatroon en ontspanning in relatie tot leefstijl

- Contacten met het gemeentelijk/sociaal domein, denk aan buurtsportcoaches

In de leeruitkomsten van de opleiding Voeding en diëtetik zijn bovenstaande eisen van de erkenning leefstijlcoaching opgenomen.

De groep cliënten die door diëtisten behandeld wordt is zeer divers qua leeftijd, opleidingsniveau, taal en cultuur en sociale achtergrond. Aan de ene kant zijn zij autonoom, mondig, thuis op het internet en vaardig met sociale media. Daarentegen is er ook een grote groep die onvoldoende vaardigheden bezit om informatie over hun gezondheid te verkrijgen, te begrijpen en te gebruiken bij het nemen van gezondheidsgerelateerde beslissingen. Zij zijn laaggeletterd en / of hebben lage gezondheidsvaardigheden. Echter alle cliënten hebben een actieve rol in hun eigen zorgproces (zelfmanagement). Het ondersteunen van cliënten vraagt van de diëtist behalve inhoudelijke vakbekwaamheid ook coachingsvaardigheden, maatwerk en de bereidheid tot samenwerking en afstemming. Respectvolle bejegening, informatie en steun, een cliëntgerichte organisatie en een gebruiksvriendelijke accommodatie spelen mee voor de kwaliteit gezien vanuit cliëntenperspectief.

Nieuwe informatie- en communicatietechnologieën worden ontwikkeld en ingezet om gezondheid en gezondheidszorg te ondersteunen of te verbeteren. Denk aan de opkomst van slimme, niet invasieve technologieën (zoals smartphones, wearables en sensoren) die door middel van volgsystemen (pervasive technology, bijvoorbeeld sensoren in textiel, internet of things) positieve feedback geven aan de gebruiker (in relatie tot de peer group). Toepassingen van dit soort technologieën in de praktijk van de diëtisten leveren een innovatieve bijdrage aan bv zelfmanagement van de cliënt.

De toename van ketenzorg en multidisciplinaire zorg betekent dat de diëtist zich moet profileren en een plaats in deze samenwerkingsverbanden krijgt. Hij moet in staat zijn uit de multidisciplinaire doelstellingen de dieetbehandeling te destilleren en

met andere zorgverleners af te stemmen. Het is van belang duidelijke taakomschrijvingen en richtlijnen te hanteren en taken te verdelen. Deze zijn niet alleen van belang voor effectieve en cliëntgerichte zorg (maar bieden ook mogelijkheden om mee vorm te geven aan verbetering van de doelmatigheid van de zorg en eventuele taakherschikking.

In het kader van marktwerking en de daaruit voortvloeiende concurrentie is het nodig de kwaliteit en de meerwaarde van de diëtistische interventie duidelijk te maken. Daarbij moet ook aandacht besteed worden aan aspecten als kostenbeheersing en gevolgen voor de maatschappelijke participatie en zelfredzaamheid van cliënten. Wijzigingen in het zorgstelsel vragen van diëtisten nieuwe kwaliteiten zoals ondernemerschap, bedrijfsvoering, positionering en onderhandelingsvaardigheden. Ondernemerschap houdt ook in dat de diëtist zich meer dan voorheen zal moeten profileren ten opzichte van potentiële cliënten, verwijzers, andere gezondheidsprofessionals en financiers. Dat kan gebeuren door goede zorg te bieden maar ook door een specifiek aanbod te creëren. Ook moet hij met zorgverzekeraars onderhandelen over een goed contract met betrekking tot de reguliere diëtistische zorg of ook eventuele specifieke zorg.

In het Beroepsprofiel diëtist wordt weinig aandacht besteed aan de ontwikkelingen in het bedrijfsleven. Voor het Opleidingsprofiel Voeding en Diëtetik zijn deze wel belangrijk. Onderwerpen als: Duurzaamheid, gezondheid en vitaliteit zijn in toenemende mate belangrijke uitgangspunten bij het ontwikkelen en vermarkten van nieuwe producten/concepten én creëren interventies. Bij de ontwikkeling van gezondheidsbevorderende producten zijn de intrinsieke kwaliteit, authenticiteit en duurzaamheid sleutelwoorden. Een gedegen voedingskundige en marketingkennis zijn noodzakelijk om in de toekomst met succes te kunnen innoveren. De voedingsmiddelenbranche opereert binnen een internationale context, nadrukkelijk binnen de Europese Unie, maar ook zeker op mondiaal niveau. Het signaleren van (toekomstige) trends en behoeften van verschillende doelgroepen, het communiceren via diverse media, het ontwikkelen van nieuwe

voedingsconcepten, de ontwikkeling van nieuwe producten en het vermarkten hiervan is een belangrijk functiegebied binnen de levensmiddelenindustrie, de retail en de foodservice.

1.3 Competenties in het Beroepsprofiel diëtist

In het Beroepsprofiel (2013) is de beschrijving van het beroep in competenties volgens CanMEDS. Diëtisten vallen onder artikel 34 AMvB van de Wet BIG (zie ook pagina 6, voetnoot 4). De diëtist kan individueel en/of groepsgericht werken, waarbij de ondersteuning dan wel hulpverlening zowel preventief, curatief als palliatief van aard kan zijn. In 2011 hebben de binnen het Kwaliteitsregister Paramedici participerende paramedische beroepsverenigingen, waaronder de NVD, besloten om de competenties voor paramedische zorgverleners te beschrijven volgens de universele methode van de CanMEDS (KP, 2013). In Nederland wordt dit model in de medische en paramedische wereld momenteel gezien als de standaard om competenties helder en systematisch te definiëren.

Omdat de beroepsuitoefening door de diëtist ook buiten het (para)medische werkveld plaatsvindt, is voor het Beroepsprofiel van de NVD bekeken of de daartoe benodigde competenties uitgewerkt konden worden in de zeven CanMEDS competentiegebieden. Dit bleek het geval. De term (para)medisch handelen is daartoe in het Beroepsprofiel veranderd in 'vakinhoudelijk handelen'.

Kern van de beroepsuitoefening is het vakinhoudelijk handelen. Alle andere competentiegebieden raken hieraan en krijgen er richting door. De zeven competentiegebieden in het Beroepsprofiel beschrijven de gehele breedte van het vakgebied van de diëtist. Deze competentiegebieden zijn:

1. Vakinhoudelijk handelen
2. Communicatie
3. Samenwerking
4. Kennis en wetenschap
5. Maatschappelijk handelen
6. Organisatie
7. Professionaliteit

2. Toelichting op de werkwijze: competenties en leeruitkomsten

2.1 Inleiding

In dit profiel wordt gewerkt volgens de 'Procedure op- en vaststelling landelijke Opleidingsprofielen bachelor-opleidingen hogescholen' (Vereniging Hogescholen, december 2018). Daarin wordt gebruik gemaakt van de in 2009 door de hogescholen gezamenlijk ontwikkelde standaard van de professionele bachelor (HBO-Raad, augustus 2009). De HBO standaard houdt in dat een opleiding er zorg voor dient te dragen dat studenten:

1. een gedegen theoretische basis verkrijgen;
2. het onderzoekend vermogen verwerven dat hen in staat stelt om bij te kunnen dragen aan de ontwikkeling van het beroep;
3. over voldoende professioneel vakmanschap beschikken;
4. de beroepsethiek en maatschappelijke oriëntatie ontwikkelen die past bij een verantwoordelijke professional.

Het Opleidingsprofiel Voeding en Diëtetiek sluit aan bij deze HBO-standaard en bij het Beroepsprofiel diëtist (Beroepsprofiel, 2013). Qua opbouw en werkwijze wordt gebruik gemaakt van het Tuning format (Lokhoff et al., 2010). Zoals in hoofdstuk 1 wordt gemeld, wordt in het Beroepsprofiel diëtist gebruik gemaakt van de CanMEDs (Canadian Medical Education Directions for Specialists). Met dit systeem zijn in het Beroepsprofiel zeven competentiegebieden beschreven en worden per competentiegebied de benodigde kennis, vaardigheden en attitude vermeld.

Het Opleidingsprofiel is dan ook weergegeven op basis van de zeven competentiegebieden die ook in het Beroepsprofiel worden gehanteerd, waarbij voor de verdere formuleringen gebruik is gemaakt van het Tuning format:

- één vakgebonden (specifiek) competentiegebied (in dit geval vakinhoudelijk handelen, aansluitend bij CanMEDs en het Beroepsprofiel) met bijbehorende competenties;

- zes vakoverstijgende (generieke) competentiegebieden met bijbehorende competenties;
- per competentiegebied een beperkt aantal leeruitkomsten.

De twee competentiegebieden communicatie en samenwerken staan deels apart uitgewerkt en deels in combinatie met andere competentiegebieden. Dit heeft vooral als reden dat het belangrijkste instrumentarium van de diëtist / voedingskundige juist te maken heeft met communiceren en samenwerken. Immers, zonder goede gespreks- en coachingsvaardigheden en op een respectvolle wijze en gedegen wijze de patiënt/cliënt tegemoet treden maakt het werk van de diëtist / voedingskundige praktisch onmogelijk. Hiermee worden ogenschijnlijke doublures verklaard.

In de volgende paragrafen staat beschreven in welke beroepscontexten afgestudeerden terecht kunnen komen (2.2), wat wordt bedoeld met de competentiegebieden (2.3), competenties (2.4) en leeruitkomsten (2.5) en hoe zij zijn opgesteld. In paragraaf 2.6 wordt tot slot een aantal andere in het Opleidingsprofiel Voeding en Diëtetiek gebruikte begrippen nader toegelicht.

2.2 Beroepscontexten

De volgende werkgebieden van de diëtist/voedingskundige kunnen o.a. worden onderscheiden:

- gezondheidszorg;
- voorlichtings- en adviesbureaus;
- gemeentelijke instanties;
- bedrijfsgezondheidsdiensten;
- sportclubs en sportorganisaties;
- fitness- en wellness-instituten;
- voedings- en farmaceutische bedrijven;
- catering;
- voedselveiligheid, kwaliteit en labeling;
- onderwijsinstituten;
- onderzoeksinstituten.

In de verschillende werkgebieden oefenen diëtisten hun beroep uit als:

- klinisch diëtist;

- onderzoeksdietist;
- sportdietetist;
- dietist; leefstijlcoach
- schooldietist;
- bedrijfsdietetist;
- dietist productontwikkeling en voedselaanbod.

Ook internationaal gezien wordt onderscheid gemaakt tussen 'soorten' of werkvelden van de dietist. Zo maakt de EFAD in het document *Dietitians in Europe, Definition, Profession and Education* (2016) een onderscheid tussen:

- 1) Clinical Dietitian
- 2) Food Service Dietitian
- 3) Public Health or Community Dietitian

Het onderscheid in beroepscontexten komt in dit Opleidingsprofiel Voeding en Diëtetiek tot stand doordat wordt aangesloten bij de ontwikkeling en trends in het vakgebied. Deze zijn onder meer gebaseerd op de gesprekken met werkveld, landelijke opleidingsdag (docenten, studenten, werkveld), het Beroepsprofiel dietist en komen reeds tot uiting in de 'uitstroomprofielen' van de verschillende hogescholen.

Onderscheid wordt gemaakt tussen de volgende drie beroepscontexten:

- 1) **voeding & zorg**; het gaat hier om de dietist werkzaam in de gezondheidszorg. Dat kan onder meer in ziekenhuizen, instellingen voor verpleging, verzorging en thuiszorg, in de (verstandelijk) gehandicaptenzorg en de geestelijke gezondheidszorg. De dietist is ook actief in de eerstelijns gezondheidszorg.
- 2) **preventie⁶ & gezondheidsbevordering**; het gaat hier om de dietist / voedingskundige werkzaam bij adviesbureaus, in de wijk, op scholen, bedrijfsgezondheidsdiensten, sportclubs en sportorganisaties, fitness- en wellnessinstituten.
- 3) **voeding & bedrijf**; het gaat hier om de dietist / voedingskundige werkzaam bij voedings- en farmaceutische bedrijven, bijvoorbeeld op het gebied van product/conceptontwikkeling, kwaliteit en voedselveiligheid, marketing,

categorymanagement, duurzaamheidsexpert, op het gebied van sensoriek, gastronomie en in de retail/MKB.

In het Opleidingsprofiel Voeding en Diëtetiek worden *geen* specifieke competenties beschreven voor dietisten werkzaam in onderwijsinstituten en onderzoeksinstituten⁷, hoewel praktijkgericht onderzoek, als generiek competentiegebied, wel beschreven staat.

⁶ In de Preventiepiramide gaat het hier om universele, selectieve en geïndiceerde preventie. De zorggerelateerde preventie (dieetbehandeling) valt onder voeding & zorg (Deklerck, 2010).

⁷ Meestal zijn dit dietisten die een verdere studie hebben gedaan, bijvoorbeeld een Master of Science of een Professional Master.

2.3 Competentiegebieden

De zeven competentiegebieden die zijn gedefinieerd zijn uitgewerkt volgens het Tuning format (Lokhoff et al., 2010). In tabel 1 staan de zeven competentiegebieden omschreven in relatie tot het Beroepsprofiel en CanMEDS. Bovendien is communicatie een Dublin descriptor (geldend voor alle opleidingen). Ter vergelijking staan in de tweede kolom de competenties uit de meest recente versie van de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) diëtist⁸ en in de vierde kolom de competentiegebieden zoals beschreven door de EFAD uit 2018.

Het onderzoekend vermogen van de diëtist / voedingskundige (onderdeel van de HBO-Standaard) bestaat uit drie componenten: 1) onderzoekende houding; 2) kennis uit onderzoek van anderen toepassen; en 3) zelf onderzoek doen (naar: Andriessen, maart 2014). De eerste twee componenten zijn toebedeeld aan competentiegebied 'professionaliteit' en de derde component aan competentiegebied 'praktijkgericht onderzoek'.

Omdat het een Opleidingsprofiel betreft is het ook zaak dat de Dublin descriptoren en generieke competenties zoals de Vereniging Hogescholen deze heeft gedefinieerd zijn verdisconteerd. Uit tabel 1 valt op te maken dat dit geldt voor zowel de Dublin descriptoren (1) kennis en inzicht; 2) toepassen van kennis en inzicht; 3) oordeelsvorming; 4) communicatie en 5) leervaardigheden) als voor de twee generieke competenties die voor elke opleiding van belang zijn: 1. Sociale en communicatieve competentie (interpersoonlijk) en 2. Zelfsturende competentie (intrapersoonlijk) (Winkler, 2011). Deze generieke competenties zijn in 2001 door de Commissie Accreditatie Hoger Onderwijs (Commissie Franssen) verder uitgewerkt (zie bijlage 2).

De competentiegebieden zoals die in het Opleidingsprofiel (hoofdstuk 3) worden uitgewerkt, staan hieronder toegelicht en omschreven.

1. Vakinhoudelijk handelen

De diëtist is vooral actief binnen de contexten voeding & zorg en preventie & gezondheidsbevordering; de voedingskundige opereert in de beroepscontexten preventie & gezondheidsbevordering en voeding & bedrijf.

De diëtist / voedingskundige analyseert problemen, vragen en behoeften op het gebied van voeding & gezondheid, formuleert op basis van deze analyse een conclusie en stelt op basis van de conclusie een plan op, inclusief doelen, verrichtingen en strategie, gebaseerd op wetenschappelijke inzichten, rekening houdend met wettelijke kaders en in afstemming met de cliënt(groep) en andere betrokkenen.

In de beroepscontext voeding & zorg gaat het vooral om het adviseren, begeleiden en behandelen van individuele cliënten of groepen cliënten met een bepaalde ziekte / aandoening of functioneringsprobleem (inclusief zorggerelateerde preventie).

In de beroepscontext preventie & gezondheidsbevordering is er sprake van het adviseren, begeleiden of geven van voorlichting aan individuele cliënten - bijvoorbeeld in de vorm van leefstijlcoaching -, adviseren of geven van voorlichting aan groepen cliënten of het geven van adviezen aan organisaties, rekening houdend met relevante randvoorwaarden (het gaat om universele, selectieve en geïndiceerde preventie).

In de beroepscontext voeding & bedrijf wordt bijgedragen aan de ontwikkeling en implementatie van nieuwe voedingsconcepten.

De diëtist / voedingskundige werkt in alle contexten methodisch, evalueert het eigen handelen, en werkt adequaat samen met andere betrokkenen.

⁸ Laatste wijziging was in 2011, bij de introductie van de Directe Toegankelijkheid Diëtetiek; zie voor de

meest recente versie:
<http://www.wetten.overheid.nl/>.

Tabel 1: Competentiegebieden voor het vakgebied Voeding en Diëtetiek zoals opgenomen in het Opleidingsprofiel Voeding en Diëtetiek.

Competentiegebieden Opleidingsprofiel Voeding en Diëtetiek	Competentiegebieden Beroepsprofiel diëtist (NVD, 2013)	CanMEDS	'Competentiegebieden' EFAD (2018, /EN versie)	Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) ⁹
Specifiek / vakgebonden				
1. Vakinhoudelijk handelen	1 Vakinhoudelijk handelen	1 Paramedisch handelen	1. Healthcare Professionalism 2. Knowledge base of dietetics 3. Dietetic process and reasoning skills	<i>Diagnostiek en behandelen</i> <i>Preventie en gezondheidsvoorlichting</i>
Generiek / vakoverstijgend				
2. Communicatie	2 Communicatie	2 Communicatie	6. Communication, relationships and partnership skills in dietetics	<i>Communicatie en samenwerking</i>
3. Samenwerking	3 Samenwerking	3 Samenwerking		
4. Onderzoek	4 Kennis en wetenschap	4 Kennis en wetenschap	4. Evidence base in dietetics	<i>Beroepsontwikkeling</i>
5. Ondernemerschap en marketing	5 Maatschappelijk handelen	5 Maatschappelijk handelen	5.2 Management skills 5.3 Leadership	<i>Praktijk- en bedrijfsvoering</i>
6. Management en organisatie	6 Organisatie	6 Organisatie		
7. Professionaliteit	7 Professionaliteit	7 Professionaliteit en kwaliteit	5. Autonomy, accountability and quality of dietetic practice	<i>Kwaliteitszorg en innovatie</i>

2. Communicatie

De diëtist / voedingskundige communiceert effectief met cliënten en andere professionals bij het te realiseren van te behalen doelen. Verder informeert de diëtist / voedingskundige de gesprekspartner(s) over de overwegingen, redeneringen en argumenten die samenhangen met het plan. De diëtist / voedingskundige gebruikt de meest geschikte communicatiemiddelen. Tot slot rapporteert en presenteert de diëtist / voedingskundige op correcte wijze.

3. Samenwerking

De diëtist / voedingskundige werkt samen met een breed scala aan samenwerkingspartners in een interprofessionele setting. Hierbij positioneert de diëtist / voedingskundige zich als de specialist op het gebied van voeding, gezondheid en duurzaamheid. In de samenwerking met cliënten wordt primair vanuit het perspectief van

zelfmanagement gewerkt waarbij de cliënt centraal staat, en de juiste zorg op de juiste plek plaatsvindt.

4. Onderzoek

De diëtist / voedingskundige werkt aan de opzet en de uitvoering van praktijkgericht onderzoek¹⁰, rapporteert hierover op gedegen wijze en implementeert de resultaten; neemt daarnaast deel aan praktijkgericht onderzoek van anderen zodat wordt bijgedragen aan het verbeteren van het handelen en de deskundigheid van de diëtist / voedingskundige, waarbij de diëtist / voedingskundige opereert vanuit een kritische grondhouding en de geldende methodologische en ethische standaarden hanteert.

5. Ondernemerschap en marketing

De diëtist / voedingskundige speelt in op trends en ontwikkelingen en daarmee samenhangende vragen en behoeften vanuit het veld en neemt

⁹ Zie voor de uitwerking van de AMvB diëtist bijlage 5.

¹⁰ Hierbij wordt uitgegaan van de typering van praktijkgericht onderzoek zoals verwoord in het Brancheprotocol Kwaliteitszorg Onderzoek (HBO-Raad, 2007) en de definitie zoals geformuleerd door Andriessen: "Praktijkgericht onderzoek is onderzoek waarvan de vraagstelling wordt ingegeven door de beroepspraktijk en waarvan de opgedane kennis direct bij kan dragen aan die beroepspraktijk" (Andriessen, maart 2014).

initiatieven om nieuwe klanten en markten te vinden om diensten en producten te positioneren en te realiseren, zodat continuering binnen de organisatie in de toekomst gewaarborgd is. Hierbij houdt de diëtist / voedingskundige rekening met (persoonlijke) factoren van de cliënt / opdrachtgever, veranderingen in de samenleving, inzichten uit beleid, wetenschap en een effectieve en efficiënte inzet van gemeenschapsgelden.

6. Management en organisatie

De diëtist / voedingskundige draagt bij aan de continuïteit en de effectiviteit van de bedrijfsvoering van de organisatie en organiseert de eigen dienstverlening met doeltreffende en doelmatige inzet van medewerkers, middelen en materialen. De eigen organisatie / start-up kan qua omvang zeer variëren (van een eenmans eerstelijnspraktijk tot een multinational). Afhankelijk van de omvang van het bedrijf en de positie van de diëtist / voedingskundige is de inhoud van de taak van de manager verschillend.

7. Professionaliteit

De diëtist / voedingskundige houdt de ontwikkelingen rond nieuwe werkwijzen, producten en diensten bij, vertaalt deze naar het eigen werk en naar het werkveld zodat zij de beroepspraktijk ten goede komen. Daarnaast communiceert hij naar samenwerkingspartners en andere betrokkenen hoe deze ontwikkelingen zich verhouden tot de onderbouwde stand van zaken op het gebied van (aanpassingen in de) voeding en gezondheid. Tot slot is hij kritisch op het eigen handelen, monitort systematisch werkzaamheden en resultaten met het oog op kwaliteitsverbetering (doeltreffendheid, doelmatigheid, cliëntgerichtheid), reflecteert op wat nodig is om dat eigen handelen en dat van samenwerkingspartners te ontwikkelen, past het eigen handelen waar nodig aan, houdt de eigen deskundigheid (kennis en vaardigheden) op peil (life long learning), draagt bij aan het verbeteren van het handelen en de deskundigheid van samenwerkingspartners en draagt daarmee bij aan de verdere profilering en professionalisering van het beroep.

2.4. Competenties

Voor alle competentiegebieden zijn competenties omschreven. In het Opleidingsprofiel is gekozen voor de omschrijving van het begrip competentie zoals ook opgenomen in het Beroepsprofiel diëtist: “Capaciteiten die de beroepsbeoefenaar in staat stellen om beroepstaken te vervullen” (NVD, 2013).

Beroepscompetenties voor HBO-opleidingen dienen wat betreft niveau aan te sluiten bij de HBO-standaard en Dublin-descriptoren. Daarnaast sluiten competenties inhoudelijk aan op het Beroepsprofiel van het betreffende beroep, en bij wettelijke kaders die gelden voor de beroepsuitoefening (<http://www.vereniginghogescholen.nl>; <https://www.nvao.net/nl>). Zie bijlage 2 voor een vertaling van de Dublin descriptoren naar de HBO-standaard.

Bij het beschrijven van de competenties is tevens uitgegaan van de omschrijving van het European Qualification Framework (EQF) (Bologna Working Group on Qualifications Framework, February 2005). Het doel van het EQF is het vergroten van de internationale studenten- en arbeidsmobiliteit en het faciliteren van life long learning (LLL). Bij de als diëtist / voedingskundige afstuderende HBO-bachelor gaat het om niveau 6 van het EQF-LLL.

De diëtist / voedingskundige¹¹:

- bezit gevorderde kennis van het eigen vakgebied (voeding & gezondheid) en van relevante randgebieden;
- toont een kritisch inzicht in theorieën en beginselen;
- heeft gevorderde vaardigheden, waarbij blijkt wordt gegeven van vakmanschap en innovatief vermogen om in complexe situaties effectief te handelen, zelfstandig beslissingen te nemen en daar verantwoording voor te nemen in zowel voorspelbare als onvoorspelbare beroepssituaties en -contexten ;
- neemt de verantwoordelijkheid om de professionele ontwikkeling van zichzelf en

¹¹ Naar analogie van het Beroepsprofiel Fysiotherapeut (KNGF, 2014).

de mensen met wie wordt samengewerkt te bevorderen.

Gekozen is om de beschrijving van iedere competentie te starten met: ‘... heeft het vermogen om te ...’ gevolgd door een werkwoord. Met vermogen (capacity/ability) wordt hier bedoeld dat iemand de kennis, vaardigheden en attitude heeft om de betreffende activiteit naar behoren uit te voeren.

De competenties zijn op een redelijk globaal niveau omschreven. Bij het formuleren van competenties is gebruikgemaakt van de in tabel 1 genoemde documenten en van documenten binnen de verschillende hogescholen. Daarnaast zijn de beschrijvingen voorgelegd aan de vertegenwoordigers vanuit het werkveld. Voor de competenties zelf wordt verwezen naar hoofdstuk 3, onderdeel E Competentiegebieden en competenties.

2.5 Leeruitkomsten

Een ‘learning outcome’ (in dit profiel vertaald als ‘leeruitkomst’) is omschreven als: “A Learning Outcome may be described as a *statement of what a learner is expected to know, understand and be able to demonstrate after completion of a process of learning. Learning outcomes are expressed in terms of the level of competence to be obtained by the learner. They relate to level descriptors in national and European qualifications frameworks.*” (Lockhoff et al., 2010).

Onder een ‘leeruitkomst’ wordt verstaan dat wat een net afgestudeerde diëtist / voedingskundige moet kunnen laten zien. Daarbij gaat het om concreet gedrag, leeruitkomsten waartoe de beginnend diëtist/voedingskundige in staat is (EFAD, 2018) . Met concreet wordt bedoeld dat het toetsbaar moet zijn of dat de leeruitkomst is gerealiseerd.

Om toetsbaar, dat wil zeggen verifieerbaar, begrijpelijk en observeerbaar, te zijn moeten de leeruitkomsten voldoen aan een aantal eisen en bestaan uit bepaalde onderdelen. Deze staan vermeld in bijlage 3.

De competenties en leeruitkomsten die horen bij het competentiegebied vakinhoudelijk handelen zijn uitgewerkt voor drie werkgebieden:

- 1) voor de diëtist én voedingskundige;
- 2) voor de diëtist;
- 3) voor de voedingskundige.

Waar het niveau van beheersing verschilt tussen diëtist en voedingskundige, wordt de leeruitkomst apart beschreven. Het verschil in niveau blijkt dan uit het gekozen werkwoord, de precieze omschrijving van het onderwerp en/of de context. Bij het aangeven van het niveau d.m.v. werkwoorden is gebruikgemaakt van de taxonomie van Romiszowski en van de taxonomie van Bloom (cognitief, psychologisch en motorisch)¹².

De leeruitkomsten behorende bij de generieke competentiegebieden zijn voor diëtisten en voedingskundigen gelijkloend.

Het gemeenschappelijk opleidingsprofiel en de bijbehorende competenties worden binnen de 4 hogescholen op een eigen manier vormgegeven die recht doet aan de hogeschool, bv door aan te sluiten bij bestaande kaders en speerpunten. Hiermee wordt aangesloten bij één van de aanbevelingen van de Commissie Veerman (Commissie Toekomstbestendig Hoger Onderwijs Stelsel, april 2010).

2.6 Gebruikte terminologie

Hieronder staat een aantal termen die worden gebruikt in het Opleidingsprofiel Voeding en Diëtetiek, zoals in hoofdstuk 3 uitgewerkt.

Doelgroepen

De doelgroep van de diëtist / voedingskundige varieert samenhangend met de beroepscontext.

- In de beroepscontext voeding & zorg is de individuele *'cliënt'* meestal de doelgroep. Daar horen dan overigens ook andere *'betrokkene(n)'* bij, zoals ouder(s), partner, familielid, mantelzorg, wettelijk vertegenwoordiger. In dit geval wordt ook wel gesproken over het *'cliëntsysteem'*. Behalve de individuele cliënt (of cliëntsysteem) kan zorg ook zijn gericht op een *'cliëntgroep'*. Hierbij gaat het meestal om mensen met een bepaald gezondheidsprobleem

of om een groep ouders of partners van mensen met een bepaald gezondheidsprobleem. In leeruitkomsten die zijn gericht op de zorg worden de termen *'cliënt'* en *'cliëntgroep'* gebruikt. Met de term cliënt wordt ook het cliëntsysteem bedoeld. In de zorg heb je behalve met de cliënt(groep), ook te maken met andere zorgverleners (collega diëtisten, maar ook artsen, verplegenden & verzorgenden, andere paramedici, etc.) binnen en buiten de eigen organisatie (dit zijn vaak *'samenwerkingspartners'*), met financiers (zoals zorgverzekeraars), met leveranciers (bijv. van hulpmiddelen), met leidinggevenden en managers binnen de eigen organisatie en met beleidsmakers (op gemeentelijk, provinciaal en landelijk niveau).

- In de beroepscontext preventie & gezondheidsbevordering kan het ook gaan om een individuele cliënt of om een cliëntgroep. De zorggerelateerde preventie (dieetbehandeling) valt onder voeding & zorg. De opdrachtgever in deze beroepscontext is vaak een organisatie (zoals een GGD, een sportvereniging, een school, een gemeente of een bedrijf).
- In de beroepscontext voeding & bedrijf wordt meestal gesproken over *'klanten'*. Dit kunnen interne klanten zijn (bijvoorbeeld een andere afdeling of dienst [zoals de research afdeling of marketing afdeling] binnen de eigen organisatie) of externe klanten. De partijen waarmee wordt samengewerkt worden ook wel *'zakenpartners'* genoemd. Daarnaast wordt gebruikgemaakt van de term *'markt'* voor zover het gaat om uitzetten van producten /diensten en *'consumenten'* als degenen voor wie de producten / diensten uiteindelijk zijn bedoeld.
- De diëtist / voedingskundige werkt samen met en heeft maken met veel verschillende *professionals*. Hierbij valt onder meer te denken aan andere paramedici en zorgprofessionals, maar ook betrokkenen vanuit de gemeente en overheid, sport- en fitnessclubs, wijkregisseurs, buurtcoaches etc..

¹² Zie voor een beschrijving bijvoorbeeld: <http://www.toets.nl/uploads/Artikelen/Toets!%201%20-%20Rianet%20Knevel.pdf/>. (meer op vaardigheden).

[Taxonomieën%20zijn%20hot%20en%20handig1%20-%20Rianet%20Knevel.pdf/](http://www.toets.nl/uploads/Artikelen/Toets!%201%20-%20Rianet%20Knevel.pdf/). (meer op vaardigheden).

Onderwerp

De diëtist / voedingskundige heeft specifieke deskundigheid op het domein voeding en gezondheid. Voeding is een onderdeel van leefstijl; naast voeding richt de voedingskundige / diëtist zich ook op gezond bewegen, roken, gebruik alcohol, ontspanning, stress en slaap.

Met gezondheid(sproblemen) wordt bedoeld zowel een eventueel aanwezige ziekte of aandoening als (problemen met) het functioneren van de cliënt, in termen van (stoornissen in) functies en anatomische eigenschappen, (beperkingen in) activiteiten en participatie(problemen).¹³ In het proces wordt daarbij ook altijd rekening gehouden met de externe en persoonlijke factoren die op het functioneren van invloed zijn. De diëtist / voedingskundige kijkt dus altijd naar het totale plaatje van de cliënt(groep).

Praktijkgericht onderzoek

Praktijkgericht onderzoek is onderzoek dat is geworteld in de beroepspraktijk en dat bijdraagt aan de verbetering en innovatie van die beroepspraktijk. Dit vindt plaats door het genereren

van kennis en inzichten, maar ook door het leveren van toepasbare producten en ontwerpen en concrete oplossingen voor praktijkproblemen. Dat betekent dat het doel van praktijkgericht onderzoek is het wetenschappelijk verantwoord bijdragen aan oplossingen voor praktijkproblemen, het beantwoorden van praktijkvragen en het ontwikkelen en innoveren van de zorgpraktijk. De resultaten zijn bijvoorbeeld nieuwe kennis, inzichten, richtlijnen, protocollen, interventies, meetinstrumenten en praktisch bruikbare, creatieve en innovatieve oplossingen voor praktijkproblemen.

Praktijkgericht onderzoek vindt meer en meer plaats binnen 'centres of expertise'; innovatieve samenwerkingsvormen tussen kennisinstellingen, bedrijfsleven en de overheid. In deze centres of expertise werken netwerkpartners uit publieke en private instellingen, het hoger onderwijs (lectoren, docenten, studenten) en ondernemers samen om topsectoren en maatschappelijke uitdagingen te verbinden.

(<https://www.vereniginghogescholen.nl/themas/centres-of-expertise>).

¹³ Terminologie ontleend aan de ICF-diëtetiek, een afgeleide van de Nederlandstalige versie van de ICF-CY. De ICF-diëtetiek is voor leden te downloaden van de website van de NVD (<http://www.nvdietist.nl/>). ICF staat voor International Classification of Functioning, Disability and Health (RIVM, 2002; WHO,

2001). De ICF-CY (Children & Youth) is een versie van de ICF voor kinderen en jeugdigen (RIVM, 2008; WHO, 2007). De ICF en de ICF-CY zijn te vinden op <http://www.rivm.nl/who-fic/>.

3. Het Opleidingsprofiel Voeding en Diëtetiek

In onderstaand schema staat het Opleidingsprofiel van de vier opleidingen Voeding en Diëtetiek in Nederland beschreven. Iedere hogeschool kan daar zelf een eigen, waar nodig meer gedifferentieerd, opleidingsprofiel van maken.

Opleidingsprofiel Bachelor of Health	
Major programma: Voeding en Diëtetiek	
SOORT OPLEIDING & DUUR OPLEIDING	Bacheloropleiding (240 ECTS credits ¹⁴ / vier jaar)
INSTELLINGEN / HOGESCHOLEN	<p>De Bacheloropleidingen van de vier opleidingen Voeding & Diëtetiek aan Nederlandse hogescholen in Nederland bestaan uit een 'major' en een vrije keuzeruimte. De vrije keuzeruimte varieert van 30-45 ECTS. Het voorliggende Opleidingsprofiel Voeding en Diëtetiek is van toepassing op het major-deel.</p> <p>De precieze invulling van het major-deel van de opleiding, waarvan de competenties en leeruitkomsten in dit Opleidingsprofiel Voeding en Diëtetiek worden beschreven, is ter keuze aan ieder van de vier opleidingen. De manier waarop de competenties en leeruitkomsten worden bereikt, wordt onder andere bepaald door de eigen missie van de hogeschool / opleiding, de gehanteerde visie op leren en de beschikbare middelen.</p> <p>De vier hogescholen zijn:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hanzehogeschool, Academie voor Gezondheidsstudies, Groningen 2. De Haagse Hogeschool, Faculteit Gezondheid, Voeding & Sport, Den Haag 3. Hogeschool van Amsterdam, Domein Bewegen, Sport en Voeding, Amsterdam 4. HAN University of Applied Sciences, Academie Paramedische Studies, Nijmegen
ACCREDITATIE ORGANISATIE	Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie, NVAO
PERIODE WAARVOOR DIT PROFIEL GELDIG IS	2015-2021
CYCLUS / NIVEAU	Bachelor graad QF for EHEA ¹⁵ : 1 ^e cyclus

¹⁴ ECTS is de afkorting van European Credit Transfer and Accumulation System; een jaar fulltime studeren (academisch jaar) met het bereiken van de daarbij passende leeruitkomsten komt overeen met 60 ECTS credits. Uitgaande van 1500 – 1800 uur per academisch jaar, betekent dit gemiddeld 25-30 uur werk per week (ECTS Users' Guide, February 2009).

¹⁵ Qualifications Framework for the European Higher Education Area (QF-EHA) (<http://www.ehea.info/Uploads/qualification/QF-EHEA-May2005.pdf>).

	EQF for LLL ¹⁶ : niveau 6 NLQF ¹⁷ : niveau 6
TAAL WAARIN HET ONDERWIJS GEGEVEN WORDT	Nederlands
SOORT STUDIE	Voltijds (alle hogescholen) en deeltijds (De Haagse Hogeschool)
A	DOEL
	Doel van het bachelorprogramma is om studenten op te leiden tot beginnend beroepsberoefenaar diëtist / voedingskundige.
B	KARAKTERISTIEKEN
1	DISCIPLINE(S) / ONDERWERPEN Het belangrijkste onderwerp is het evidence based diëtistisch of voedingskundig handelen, zowel in theorie als in praktijk. De belangrijkste drie componenten van het Bachelor programma zijn: voeding & gezondheid, biomedische wetenschappen en sociale wetenschappen. Een praktijkstage en een afstudeeropdracht maken onderdeel uit van de opleiding.
2	ALGEMENE / SPECIFIEKE FOCUS Algemeen: voeding en diëtetiek
3	ORIËNTATIE Het gaat hier om een Bachelor programma gericht op een professionele oriëntatie op de theorie en de praktijk van voeding en diëtetiek.
4	ONDSCHIEDENDE KENMERKEN Het opleidingsprogramma richt zich op drie beroepscontexten: voeding & zorg, preventie & gezondheidsbevordering en voeding & bedrijf.
C	WERKTERREIN & VERVOLG STUDIES
1	WERKTERREIN Nadat de opleiding met succes is afgerond kunnen afgestudeerde diëtisten gaan werken in alle drie de beroepscontexten, het merendeel zal terecht komen in voeding & zorg en preventie & gezondheidsbevordering. Afgestudeerde voedingskundigen kunnen terecht komen in de beroepscontexten preventie & gezondheidsbevordering en voeding & bedrijf. De kwaliteit van de professional wordt door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) gecontroleerd op basis van de 'European Directive (2005/36/EC) (Free movement of professionals)'. ¹⁸
2	VERVOLGSTUDIES Studenten die met succes de Bacheloropleiding voltooien zijn goed geëquipeerd voor een verdere wetenschappelijke of professionele opleiding, bijvoorbeeld een masteropleiding op het gebied van voeding en gezondheid, food quality, gezondheidswetenschappen, epidemiologie, zorgmanagement, food innovation en food management.

¹⁶ European Qualifications Framework for Lifelong Learning (Frameworks Bologna Working Group on Qualifications, February 2005).

¹⁷ Netherlands Qualification Framework: <http://www.nlqf.nl/>.

¹⁸ http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/index_en.htm/.

D WIJZE VAN OPLEIDEN	
1	<p>LEER- & ONDERWIJSVORMEN</p> <p>Het onderwijs is vormgegeven vanuit theoretische kaders als het 4C/ID-model van Van Merriënboer & Kirschner (2007) en High Impact Learning (Dochy).</p> <p>Hierbij horen (hybride) leer- en onderwijsmethoden als: ervaringsgericht, praktijkgericht en competentiegericht leren; probleemgestuurd onderwijs, projectonderwijs; integrale leeractiviteiten, conceptuele activiteiten, vaardigheidsactiviteiten en reflectieve leeractiviteiten.¹⁹</p> <p>Werkvormen zijn: intervisie, werkcolleges, practica, praktijkopdrachten, projectopdrachten, presentaties, coaching, gastcolleges, stages, afstudeerprojecten.</p>
2	<p>TOETSINGSVORMEN</p> <p>De belangrijkste toetsingsvormen zijn: programmatisch toetsen, mondelinge en schriftelijke tentamens, praktijktoetsen, casustoets, presentaties, verslagen, portfolio, zelfreflectie en peer assessment.</p>
E COMPETENTIEGEBIEDEN EN COMPETENTIES	
<p>Onderstaande competenties moeten gezien worden in het licht van de huidige ontwikkelingen zoals de Sustainable Development Goals, technologische ontwikkelingen, digitalisering en internationalisering.</p>	
1	<p>SPECIFIEK / VAKGEBONDEN</p>
	<p>1. Vakinhoudelijk handelen</p> <p><u>Competenties diëtist én voedingskundige</u></p> <p>De diëtist / voedingskundige heeft het vermogen om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • problemen, vragen en behoeften van zorgorganisaties, (semi)overheid, scholen en het bedrijfsleven op het gebied van voeding en gezondheid te analyseren en op basis hiervan voedingsbeleid op te stellen; • op methodische wijze evidence based interventies op het gebied van voeding en gezondheid voor cliënten te ontwikkelen, gebruik makend van nieuwe technologieën; • de interventie uit te voeren en te evalueren in samenwerking met andere professionals en hierover mondeling en schriftelijk te communiceren met de betrokkenen. <p><u>Competenties diëtist</u></p> <p>De diëtist heeft het vermogen om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • op methodische wijze een evidence based dieetbehandelplan voor cliënten op te stellen; • het dieetbehandelplan uit te voeren en te evalueren in samenwerking met andere professionals en hierover mondeling en schriftelijk te communiceren met de betrokkenen; • op methodische wijze en gebruikmakend van de best beschikbare evidentie (uit de wetenschappelijke literatuur / praktijk) (evidence en practice based) behandelstrategieën en voedingsreceptuur te ontwerpen en/of te verbeteren. <p><u>Competenties voedingskundige</u></p> <p>De voedingskundige heeft het vermogen om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • op methodische wijze en gebruikmakend van de best beschikbare evidentie (uit de wetenschappelijke literatuur / praktijk) (evidence en practice based) nieuwe voedingsconcepten te

¹⁹ Coppoolse & Vroegindewij, 2010.

ontwerpen of bestaande producten of productiemethoden te verbeteren voor de nationale en internationale markt;

- nieuwe voedingsconcepten te creëren of verbeteringen te implementeren in samenwerking met andere professionals en hierover mondeling en schriftelijk te communiceren;
- start-ups en bedrijven te adviseren over duurzaamheid, gezondheid en/of innovaties in een productcategorie en aansluitende producten en concepten te implementeren;
- voedingsmiddelenbedrijven en instellingen te adviseren over productieprocessen, specificatiebeheer, voedselkwaliteit en levensmiddelenwetgeving.

2. Communicatie

De diëtist/voedingskundige heeft het vermogen om:

- effectief te communiceren met cliënten en professionals bij het realiseren van de te behalen doelen;
- zich helder en eenduidig te uiten in rapporten en presentaties.

3. Samenwerking

De diëtist / voedingskundige heeft het vermogen om:

- op een effectieve wijze samen te werken met professionals zowel vanuit de eigen discipline als in inter/multidisciplinaire setting;
- op dusdanige wijze samen te werken dat dit het (behandel/werk) proces ondersteunt;
- doelbewust te communiceren met en informeren van anderen om afstemming mogelijk te maken.

4. Onderzoek

De diëtist / voedingskundige heeft het vermogen om:

- wetenschappelijke literatuur te beoordelen op bruikbaarheid en betrouwbaarheid en relevante informatie toe te passen als onderbouwing van de eigen werkzaamheden;
- een praktijkgericht onderzoek uit te voeren dan wel een bijdrage te leveren aan praktijkgericht onderzoek van anderen volgens de daarvoor geldende methodologische regels en rekening houdend met wettelijke kaders en ethische regels.

5. Ondernemerschap en marketing

De diëtist / voedingskundige heeft het vermogen om:

- in te spelen op veranderende vragen en behoeften van cliënten, klanten en markten;
- initiatieven te nemen om nieuwe cliënten, klanten en markten te creëren en om diensten en producten te realiseren en te positioneren;
- een eigen praktijk/food start up in de markt te zetten, de onderneming te positioneren, en financieel en marketingbeleid te implementeren.

6. Management en organisatie

De diëtist / voedingskundige heeft het vermogen om:

- de eigen dienstverlening te organiseren met doeltreffende en doelmatige inzet van medewerkers, middelen en materialen;
- bij te dragen aan doeltreffendheid, doelmatigheid en continuïteit van de bedrijfsvoering van de organisatie.

7. Professionaliteit

De diëtist / voedingskundige heeft het vermogen om:

- te werken aan het verbeteren van het handelen en de deskundigheid van zichzelf (life long learning) en van samenwerkingspartners waarmee wordt bijgedragen aan de profilering en professionalisering van het beroep;
- ontwikkelingen rond nieuwe (inter)nationale inzichten, producten en diensten bij te houden, deze te vertalen naar het eigen werk en naar het werkveld en deze ontwikkelingen te communiceren naar samenwerkingspartners en andere betrokkenen.

F	LEERUITKOMSTEN / GEORDEND PER COMPETENTIEGEBIED
1	SPECIFIEK / VAKGEBONDEN
	<p>1. Vakinhoudelijk handelen</p> <p><u>Leeruitkomsten diëtist én voedingskundige</u></p> <p>De diëtist / voedingskundige:</p> <p>1.1 adviseert zorgorganisaties, (semi)overheid, scholen en bedrijven planmatig over leefstijl- en/of voedingsbeleid dat bijdraagt aan het bevorderen van gezondheid, welzijn, vitaliteit en duurzaamheid;</p> <p>1.2 stelt op methodische wijze evidence based interventies op aan de hand van gedragsverklarings- en veranderingsmodellen, gericht op het voorkomen van met voeding samenhangende of door voeding beïnvloedbare ziekten en klachten (in termen van functioneringsproblemen en / of positieve gezondheid);</p> <p>1.3 coördineert of voert bestaande of zelf ontwikkelde interventies uit volgens vooropgesteld plan en zorgt voor een goede adoptie en implementatie (supervisie en monitoring);</p> <p>1.4 evalueert of de opgestelde doelen zijn bereikt en stelt zo nodig de interventie bij aan de hand van een kwaliteitscyclus;</p> <p>1.5 adviseert cliënten, zorgorganisaties, (semi)overheid, scholen en bedrijven over de wettelijke eisen waaraan voedingsmiddelen moeten voldoen en over de onderbouwing van claims volgens de geldende levensmiddelenwetgeving.</p> <p><u>Leeruitkomsten diëtist</u></p> <p>De diëtist:</p> <p>1.6 herkent de risicofactoren en symptomen bij de cliënt die wijzen op de mogelijke aanwezigheid van een aandoening waarvoor deskundigheid van een andere discipline gewenst is door gebruikmaking van een screeningsinstrument en ondersteunende technologieën;</p> <p>1.7 formuleert – op basis van de gegevens en hypothesen uit het diëtistisch onderzoek - een passende diëtistische diagnose op methodische wijze gebruikmakend van terminologie ontleend aan een model, bijv. volgens de ICF (International Classification of Functioning, Disability and Health);</p> <p>1.8 stelt op basis van de diëtistische diagnose – in samenspraak met de cliënt - een evidence based behandelplan op, met daarin voor de cliënt haalbare (leefstijl) doelen van de diëtistische zorg, de gekozen kenmerken van de behandeling , inclusief zelfmanagementondersteuning, leefstijlcoaching en gebruikmakend van adequate (technologische) hulpmiddelen;</p> <p>1.9 begeleidt de cliënt face-to-face of online en met gebruikmaking van adequate (technologische) hulpmiddelen bij het uitvoeren van het behandelplan;</p> <p>1.10 evalueert of de opgestelde doelen zijn bereikt en stelt zo nodig het behandelplan bij aan de hand van een kwaliteitscyclus;</p> <p>1.11 signaleert behoeften aan innovatieve voedingsreceptuur en geeft een passend advies naar de betrokken partijen;</p> <p>1.12 ontwerpt op methodische wijze en evidence based nieuwe voedingsreceptuur of past bestaande voedingsreceptuur aan, gericht op gezondheid, gezonde leefstijl, duurzaamheid en het opheffen, verminderen of compenseren van met voeding samenhangende of door voeding beïnvloedbare ziekten en klachten;</p> <p>1.13 evalueert of de opgestelde doelen zijn bereikt en stelt zo nodig de voedingsreceptuur bij aan de hand van een kwaliteitscyclus.</p>

Leeruikomsten voedingskundige

De voedingskundige:

- 1.14 signaleert behoeften aan innovatieve voedingsconcepten²⁰ en adviseert nationale en/of internationale ondernemingen betreffende het proactief anticiperen hierop;
- 1.15 ontwerpt op methodische wijze innovatieve (evidence based) voedingsconcepten of past bestaande voedingsconcepten aan voor de nationale en internationale markt aan de hand van creatieve en kwalitatieve technieken gericht op duurzaamheid en gezondheid;
- 1.16 implementeert het voedingsconcept volgens vooropgesteld plan;
- 1.17 evalueert of de opgestelde doelen zijn bereikt en stelt zo nodig het voedingsconcept bij aan de hand van een kwaliteitscyclus;
- 1.18 stelt grondstof- en eindproductspecificaties op voor producten en houdt deze actueel;
- 1.19 adviseert over productiemethoden en procesbeheersing met betrekking tot voedselveiligheid volgens de geldende kwaliteitsstandaarden;
- 1.20 adviseert bedrijven/start ups over ingredientkeuze met betrekking tot duurzaamheid en gezondheid op basis van wetenschappelijke literatuur en geldende kwaliteitsstandaarden;
- 1.21 adviseert bedrijven over de effecten van industriële verwerking op de voedingswaarde en duurzaamheid van voedingsmiddelen op basis van wetenschappelijke literatuur;
- 1.22 organiseert en geeft trainingen voor sensorische panels en voert sensorische producttesten uit ten behoeve van productontwikkeling op het niveau van sensorisch onderzoeker A²¹.

2 **GENERIEK / VAKOVERSTIJGEND**

2. Communicatie

De diëtist / voedingskundige:

- 2.1 communiceert zowel mondeling als schriftelijk effectief met de cliënt of klant en naar relevante disciplines en zorgt dat deze gedragen wordt door de disciplines;
- 2.2 voert interprofessioneel overleg en herkent en erkent hoofd- en subdoelen en verschillende belangen van de betrokken disciplines en zorgt hiermee dat wordt samengewerkt met als doel optimale zorg voor de cliënt of gezondheids- en of duurzaamheidswinst voor de doelgroep/klant.

3. Samenwerking

De diëtist / voedingskundige:

- 3.1 werkt proactief, effectief en constructief samen met professionals uit relevante disciplines met als doel een optimale (voedings)zorg of gezondheids- en/of duurzaamheidswinst voor de cliënt of doelgroep (interprofessioneel samenwerken).

4. Onderzoek

De diëtist / voedingskundige:

- 4.1 selecteert de best beschikbare evidentie (uit de wetenschappelijke literatuur / praktijk /maatschappij) volgens de daartoe geldende principes en gebruikt de relevante informatie als onderbouwing van de eigen werkzaamheden;
- 4.2 formuleert in het kader van een praktijkgericht onderzoek een doelstelling en een onderzoeksvraag of onderzoeksvragen in overleg met en aansluitend bij de vraag van de eventuele opdrachtgever (vraagarticulatie) en op basis van reeds bestaande evidentie;

²⁰ In een voedingsconcept wordt een product beschreven vanuit de consument in een koop- en gebruikssituatie. Het bestaat uit drie elementen: een (consumenten)behoefte, een belofte en het bewijs (gebruik) (Van Eden et al., 2009).

²¹ De voedingskundige heeft de mogelijkheid deel te nemen aan het landelijk erkend examen sensorisch onderzoeker A van NIMA-MOA (Nederlands Instituut voor Marketing – MarktOnderzoekAssociatie).

- 4.3 maakt onderbouwde keuzes voor het ontwerp van een praktijkgericht onderzoek en daarbij passende instrumenten;
- 4.4 analyseert de in het praktijkgericht onderzoek verkregen data volgens de daartoe geldende normen;
- 4.5 communiceert zowel mondeling als schriftelijk adequaat over de opzet, het verloop en de resultaten van het praktijkgericht onderzoek volgens de daarvoor geldende regels, concludeert op basis van de bevindingen en de bestaande evidentie welke vervolgstappen nodig zijn en geeft praktische aanbevelingen;
- 4.6 bepaalt op basis van daarvoor bestaande procedures of het praktijkgericht onderzoek moet worden voorgelegd aan een ethische commissie.

5. Ondernemerschap en marketing

De diëtist / voedingskundige:

- 5.1 werkt op actieve wijze aan het opbouwen en onderhouden van werkrelaties binnen en buiten de organisatie teneinde bij te dragen aan het realiseren van doelen, plannen en lange termijn strategieën;
- 5.2 neemt initiatieven om ontwikkelingen in de markt te vertalen naar producten/diensten/eigen start up zodat wordt bijgedragen aan het innoveren (en duurzamer en/of gezonder maken) van de voedselomgeving;
- 5.3 analyseert de interne en externe omgeving (voor een opdrachtgever of eigen start-up) met behulp van marketinginstrumenten, zodat producten of diensten afgestemd worden of blijven op de vraag in de markt;
- 5.4 ontwikkelt op basis van een SWOT-analyse en/of Business Model Canvas of soortgelijke methodiek marketingdoelstellingen en een marketingstrategie voor producten, diensten of start-up;
- 5.5 implementeert de (online) marketingstrategie door toepassing van marketingmix-instrumenten;
- 5.6 ontwikkelt een visie en baseert een startup/product/dienst op diverse duurzaamheids- en andere ethische ondernemersprincipes.

6. Management en organisatie

De diëtist / voedingskundige:

- 6.1 werkt mee aan het ontwikkelen en bijstellen van het beleid van de organisatie rekening houdend met externe ontwikkelingen en de positie van de organisatie in het veld / de markt;
- 6.2 geeft op basis van projectmatig werken richting en sturing aan personen en (beheersmatige en beleidsmatige) processen, binnen en buiten de organisatie met als doel zo doeltreffend en doelmatig mogelijk resultaten te bereiken;
- 6.3 werkt met andere professionals en organisaties samen om gezamenlijk resultaten te bereiken op basis van de geformuleerde doelstellingen;
- 6.4 beoordeelt de kwaliteit van producten en diensten, op systematische wijze, conform relevante wet- en regelgeving en met behulp van relevante kwaliteitsinstrumenten.

7. Professionaliteit

De diëtist / voedingskundige:

- 7.1 ontwikkelt de eigen deskundigheid volgens de normen van de beroepsgroep en de eigen organisatie;
- 7.2 integreert nieuwe werkwijzen, producten en diensten in de eigen werkzaamheden en die van samenwerkingspartners;
- 7.3 ontwikkelt deskundigheidsbevorderende activiteiten op het gebied van voeding en gezondheid voor samenwerkingspartners;

- | |
|---|
| <p>7.4 reflecteert op het eigen handelen en dat van andere zorgverleners en/of zakelijke partners met als doel kwaliteitsverbetering van de organisatie en het beroep;</p> <p>7.5 draagt de eigen deskundigheid uit zowel binnen de eigen organisatie als in het overleg met andere professionals en andere organisaties om zo duidelijk aan te geven wat de mogelijkheden en de positie van de diëtist / voedingskundige zijn;</p> <p>7.6 handelt integer waarbij rekening wordt gehouden met ethische aspecten en de vertrouwensrelatie die er bestaat met cliënten, klanten, andere zorgverleners en/of zakelijke partners;</p> <p>7.7 neemt vanuit een expertrol deel aan het maatschappelijk debat waarbij op heldere wijze en beargumenteerd uiting wordt gegeven aan de actuele ontwikkelingen van het vakgebied met als doel consumenten en anderen te informeren.</p> <p>7.8 kan interprofessioneel samenwerken, waarbij verschillende disciplines door gedeelde besluitvorming tot een gemeenschappelijk doel komen, waarbij men afhankelijk is van elkaars deskundigheid.</p> |
|---|

4. Bronnenlijst

- Andriessen D. Praktisch relevant én methodisch grondig? Dimensies van onderzoek in het HBO. Openbare les 10 april 2014. Utrecht: Hogeschool Utrecht / Lectoraat Methodologie van Praktijkgericht Onderzoek; maart 2014
- Bologna Working Group on Qualifications Frameworks. A Framework for Qualifications of the European Higher Education Area. Ministry of Science, Technology and Innovation; February 2005
- Commissie Toekomstbestendig Hoger Onderwijs Stelsel. Differentiëren in drievoud omwille van kwaliteit en verscheidenheid in het hoger onderwijs. Advies. [s.l.]; april 2010
- Coppoolse RD, Vroegindewey D. Grondstructuur competentiegerichte leeromgeving. 75 modellen van het onderwijs, eerste druk. Groningen: Noordhoff Uitgevers; 2010
- Deklerck J. De preventiepiramide. Leuven: Acco, 2010
- ECTS Users' Guide. Brussels: February 2009
- Eden JG van, Gerritsen WJ, Visser TF, Zedde A van de. Receptenleer: processen en technieken. Baarn: HBuitgevers, 2009
- EFAD. Revised Dietetic Competence and the six domains of dietetic competency in Europe. European Federation of the Associations of Dietitians; 2016
- EFAD. Dietitian in Europe. Definition, Profession and Education. European Federation of the Associations of Dietitians; 2016
- EFAD. Academic standars – 2018 revision. European Federation of the Associations of Dietitians; 2018
- HBO-Raad. Brancheprotocol Kwaliteitszorg Onderzoek. BKO (2009-2015). Den Haag: HBO-Raad; 2007
- HBO-Raad. Kwaliteit als Opdracht. Den Haag: HBO-Raad; augustus 2009
- HBO-Raad. Procedure op- en vaststelling landelijke Opleidingsprofielen bachelor-opleidingen hogescholen. Den Haag: HBO-Raad; oktober 2010
- KNGF. Beroepsprofiel Fysiotherapeut. Vries C de, Hagens L, Kiers H, Schmitt A (red). Amersfoort: Koninklijk Nederlands Genootschap voor Fysiotherapie; 2014.
- KP. Paramedische competenties. Kwaliteitsregister Paramedici; 2013.
- Lokhoff J, Wegewijs B, Durkin K, Wagenaar R, González J, Isaacs AK, Donà dalle Rose LF, Gobbi M (eds). A Tuning guide to formulating degree programme profiles. Including programme competences and programme learning outcomes. Bilbao / Groningen / The Hague: Nuffic, UK Naric, Tuning; 2010
- Ministerie VWS. Nationaal Preventieakkoord, naar een gezonder Nederland. November 2018. www.nationaalpreventieakkoord.nl
- Meijer S, Hamberg-van Reenen HH. Wat is preventie? In: Volksgezondheid Toekomst Verkenning, Nationaal Kompas Volksgezondheid. Bilthoven: RIVM, <<http://www.nationaalkompas.nl>> Nationaal Kompas Volksgezondheid\Preventie, 22 september 2011.
- NCCND. National Transcript Nutrition and Dietetics, 2010-2017. [s.l.]: National Consultative Committee for Nutrition and Dietetics, [s.d.]
- NVD. Beroepsprofiel diëtist. Houten: Nederlandse Vereniging van Diëtisten; 2013
- QF-EHEA. Qualifications Framework for the European Higher Education Area: <http://www.ehea.info/Uploads/qualification/QF-EHEA-May2005.pdf>
- RIVM. ICF-CY. Nederlandse vertaling van de International Classification of Functioning, Disability and Health, Children & Youth version. Bilthoven: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu; 2008
- RIVM. ICF. Nederlandse vertaling van de International Classification of Functioning, Disability and Health. Bilthoven: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu; 2002
- RVZ. Zorg voor je gezondheid! Gedrag en gezondheid: de nieuwe ordening. Discussienota. Den Haag: Raad voor de Volksgezondheid en Zorg; april 2010
- Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden (2011). Besluit van 6 juli 2011, houdende wijziging van het Besluit diëtist, ergotherapeut, logopedist, mondhygiënist, oefentherapeut, orthoptist en podotherapeut in verband met de directe toegankelijkheid van de diëtist, ergotherapeut, logopedist, orthoptist en podotherapeut. Staatsblad 2011, 366.
- Vereniging Hogescholen. Professionals van morgen, strategische agenda 2019-2023; 2019: <https://www.vereniginghogescholen.nl/syste>

m/knowledge_base/attachments/files/000/001/067/original/Professionals_voor_morgen_-_strategische_agenda_Vereniging_Hogescholen_2019-2023.pdf?1567175114

Winkler P. Mogelijkheden om te komen tot één model voor de generieke competenties; 2011. <http://www.pierrewinkler.org/boekenartikelen/ondadvies/MOGELIJKHEDEN%20OM%20TE%20KOMEN%20TOT%20%C3%89%C3%89N%20MODEL%20VOOR%20DE%20GENERIEKE%20COMPETENTIES.pdf>

WHO. ICF-CY. International Classification of Functioning, Disability and Health, Children & Youth version. Geneva: World Health Organization; 2007

WHO. ICF. International Classification of Functioning, Disability and Health. Geneva: World Health Organization; 2001

Websites

http://ec.europa.eu/internal_market/qualification/index_en.htm

<http://www.efad.org/>

<https://sdgs.un.org/goals>

<http://www.havo-hbo.nl/site/typisch-hbo/>

<http://www.kwaliteitsregisterparamedici.nl/>

<http://www.nlqf.nl/>

<http://www.nvao.net/>

<http://www.nvdietist.nl/>

<http://www.rivm.nl/who-fic/>

<https://www.loketgezondleven.nl/zorgstelsel/gecombineerde-leefstijlinterventie>

<http://www.royalcollege.ca/portal/page/portal/rc/canmeds/>

<http://www.toets.nl/uploads/Artikelen/Toets!%201%20Taxonomieën%20zijn%20hot%20en%20handig1%20-%20Rianet%20Knevel.pdf/>

<http://www.vereniginghogescholen.nl/>

<https://www.vereniginghogescholen.nl/themas/centres-of-expertise>

<http://www.wetten.overheid.nl/>

Bijlage 1 Deelnemers

Projectgroep Landelijk Opleidingsprofiel – herziene versie 2021

Mw. A Nijhof, MSc (HAN University of Applied
Sciences)

Mw. A.M. Scholten, MSc (De Haagse Hogeschool)

Dhr. F. Morren, MSc (Hogeschool van Amsterdam)

Mw. M. Malingré, MSc (Hanzehogeschool Groningen)

LOOVD (opdrachtgever)

Mw. ir. V. Ceelen (HAN University of Applied
Sciences)

Mw. drs. M. Weiting (Hanzehogeschool
Groningen)

Mw. drs. C.R. Scheepers (De Haagse Hogeschool)

Mw. drs. P. Seitzinger (Hogeschool van Amsterdam)

Bijlage 2 Vergelijking HBO-standaard met Dublin Descriptoren

Vertaling van de Dublin descriptoren naar generieke competenties voor de HBO-bachelor (ontleend aan: NQA (Netherlands Quality Agency, 2003) (<http://www.havo-hbo.nl/site/typisch-hbo/>))

Europese descriptoren bachelor; Bachelor's degrees are awarded to students who:	Vertaling naar omschrijving generieke competenties HBO-bachelor	Hbo-standaard*
<i>Knowledge and understanding:</i> Have demonstrated knowledge and understanding in a field of study that builds upon and supersedes their general secondary education, and is typically at a level that, whilst supported by advanced textbooks, includes some aspects that will be informed by knowledge of the forefront of their field of study	<i>Brede, multidisciplinaire basis:</i> De afgestudeerde is toegerust met actuele en multidisciplinaire kennis, inzichten, houdingen en vaardigheden teneinde de taken van een beginnend beroepsbeoefenaar zelfstandig te kunnen uitvoeren	<i>Een gedegen theoretische basis:</i> De startbekwame professional heeft theoretische- en praktijkkennis van de body of knowledge and skills zodanig verwerkt dat hij als resultaat beschikt over een goed gestructureerd en geïntegreerd kennisbestand. Dit stelt hem in staat adequaat te handelen in nieuwe situaties en bij de aanpak van nieuwe vraagstukken.
<i>Applying knowledge and understanding:</i> Can apply their knowledge and understanding in a manner that indicates a professional approach to their work or vocation, and have competences typically demonstrated through devising and sustaining arguments and solving problems within their field of study	<i>Probleemgericht werken:</i> De afgestudeerde kan relevante (wetenschappelijke) kennis, inzichten, houdingen en vaardigheden toepassen bij het definiëren, analyseren en oplossen van complexe problemen in de beroepspraktijk	Kritisch en creatief naar eigen vakgebied kunnen kijken
<i>Making judgements:</i> Have the ability to gather and interpret relevant data (usually within their field of study) to inform judgements that include reflection on relevant social, scientific or ethical issues	<i>Methodisch en reflectief denken en handelen:</i> De afgestudeerde is in staat relevante informatie te verzamelen en analyseren teneinde projectmatig te werken en te reflecteren op het beroepsmatig handelen, mede vanuit ethische en maatschappelijke vragen	<i>Het onderzoekend vermogen:</i> Onderzoekend vermogen dat leidt tot reflectie en evidence based practise, en tot innovatie
<i>Communication:</i> Can communicate information, ideas, problems and solutions to both specialist and non-specialist audiences	<i>Sociaalcommunicatieve bekwaamheid:</i> De afgestudeerde kan intern en extern communiceren, teamgericht samenwerken, en leiding geven aan projecten in een multidisciplinaire, multiculturele en internationale arbeidsomgeving	<i>Professioneel vakmanschap:</i> Aanleren van kennis en vaardigheden die specifiek zijn voor de professional in het werkveld Communicatief en ondernemend
<i>Learning skills:</i> Have developed those learning skills that are necessary for them to continue to undertake further study with a high degree of autonomy	<i>Professionalisering:</i> De afgestudeerde heeft de cognitieve vermogens ontwikkeld die hem in staat stellen tot voortdurend professionaliseren van de eigen beroepsuitoefening en tot functioneren in uiteenlopende beroepssituaties	<i>Beroepsethiek en maatschappelijke oriëntatie:</i> Relaties leggen met maatschappelijke en soms ethische vraagstukken Academische vorming en reflectie op zijn handelen

* HBO-Raad. Kwaliteit als opdracht. Den Haag: HBO-Raad; augustus 2009

Bijlage 3 Regels waaraan een leeruitkomst moet voldoen

Eisen waaraan een leeruitkomst moet voldoen (ontleend aan blz. 44 van het Tuning document [Lokhoff et al., 2010]):

- **Specifiek:** met voldoende detail en in heldere taal
- **Objectief:** neutraal beschreven waarbij meningen en ambiguïteiten worden vermeden
- **Bereikbaar (achievable):** binnen de beschikbare tijd en met de beschikbare middelen
- **Nuttig:** voor het hoger onderwijs en voor de maatschappij
- **Relevant:** draagt bij aan het doel van de kwalificatie
- **Normatief (standard-setting):** geeft de te behalen standaard/norm aan

Dat betekent dat een leeruitkomst de volgende kernelementen heeft (ontleend aan blz. 45 van het Tuning document) (tabel 5):

- 1 Actieve **werkwoordvorm**
- 2 Een indicatie van het **type** leeruitkomsten: kennis, cognitief proces, vaardigheid of andere competentie
- 3 De '**topic area**': kan zijn specifiek of algemeen en refereert aan het onderwerp, het kennisgebied of een bepaalde vaardigheid
- 4 De indicatie van de **standaard/norm** of het niveau dat bereikt moet worden; in onderstaand overzicht staat welke standaarden / normen voor dit Opleidingsprofiel zijn gebruikt
- 5 De **scope en/of context** van de leeruitkomst; bijvoorbeeld de drie beroepscontexten zoals genoemd in paragraaf 2.2.

Kernelementen van leeruitkomsten (ontleend aan het Tuning document [Lokhoff et al., 2010])

Werkwoord	Type	Topic area / onderwerp	Standaard/norm	Scope en/of context
Voor het beschrijven van het niveau:		Specifiek of algemeen	Te bereiken niveaus: <ul style="list-style-type: none"> ● Richtlijnen Goede Voeding ● Klinisch redeneren ● Evidence based 	
Bij het kiezen van een werkwoord kan gebruik worden gemaakt van de taxonomie van Romizowski of de taxonomie van Bloom*	Bijvoorbeeld: <ul style="list-style-type: none"> ● kennis ● cognitief proces ● vaardigheid ● andere competentie 	Refereert aan: <ul style="list-style-type: none"> ● onderwerp ● kennisgebied ● bepaalde vaardigheid 	Alleen als het iets toevoegt aan de leeruitkomst en als het past bij bijv. de HBO-standaard of als het gaat om wet- en regelgeving	Bijvoorbeeld de drie beroepscontexten (paragraaf 2.2)

* zie voor een beschrijving bijvoorbeeld: <http://www.toets.nl/uploads/Artikelen/Toets!%201%20-Taxonomieën%20zijn%20hot%20en%20handig1%20-%20Rianet%20Knevel.pdf/>

Bijlage 4 Afstemming AMvB diëtist – Opleidingsprofiel Voeding en Diëtetiek

Het is niet eenvoudig om de in het Opleidingsprofiel Voeding en Diëtetiek gekozen driedeling – competentiegebieden, competenties en leeruitkomsten – één op één te koppelen aan de ‘aspecten’ en ‘competenties’ die staan beschreven in de meest recente AMvB diëtist.²² De ‘aspecten’ van de AMvB en de ‘competentiegebieden’ van het Opleidingsprofiel Voeding en Diëtetiek liggen op hetzelfde niveau. De ‘competenties’ van de AMvB liggen deels op het niveau van ‘competenties’ van het Opleidingsprofiel Voeding en Diëtetiek en deels op het niveau ‘leeruitkomsten’. Gekozen is om in onderstaand overzicht te laten zien hoe de competenties in het AMvB diëtist (linker kolom) zich verhouden tot de competentiegebieden en leeruitkomsten uit het Opleidingsprofiel Voeding en Diëtetiek (rechter kolom).

Sommige competenties van de AMvB zijn niet te koppelen aan leeruitkomsten van het Opleidingsprofiel Voeding en Diëtetiek (bijvoorbeeld omdat zij horen bij een competentiegebied als geheel) en bij sommige competenties staan meerdere leeruitkomsten. Ook is een aantal leeruitkomsten van het Opleidingsprofiel Voeding en Diëtetiek niet te koppelen aan de competenties van de AMvB, omdat deze gelden voor de voedingskundige en niet voor de diëtist.

AMvB Diëtist	Opleidingsprofiel Voeding en Diëtetiek Competentiegebieden en leeruitkomsten
1. Het aspect diagnostiek en behandeling is zo ingericht dat betrokkene in staat is om in het kader van diagnostiek en behandeling van ziekte gerelateerde voedingsproblemen, volgens de vigerende beroeps- en gezondheidszorgstandaarden, op methodische wijze de volgende interventies voor te bereiden, uit te voeren, te evalueren, bij te stellen en af te ronden:	Competentiegebied: Vakinhoudelijk handelen
a. het in het kader van het diëtistische onderzoek bij de patiënt afnemen van een anamnese;	Leeruitkomst: 1.7
b. het stellen van een diëtistische diagnose;	Leeruitkomst: 1.7
c. het opstellen van een behandelplan of advies, zo nodig na afstemming met andere disciplines;	Leeruitkomst: 1.8
d. het bieden van individuele voedings- en dieetadvisering;	Leeruitkomst: 1.9
e. het op methodische wijze overdragen van informatie over voeding en diëten;	Leeruitkomst: 1.8 Leeruitkomst: 1.9
f. het door middel van begeleiding en coaching bewerkstelligen van therapietrouw en gedragsverandering;	Leeruitkomst: 1.9
g. het adequaat registreren van verzamelde gegevens;	Leeruitkomst: 1.9 Leeruitkomst: 1.10
h. het uitvoeren van evaluaties, zowel tussentijds als aan het einde van de behandeling, het afsluiten van de behandeling en het rapporteren aan de verwijzer;	Leeruitkomst: 1.4 Leeruitkomst: 1.10 Leeruitkomst: 1.13
i. het in het kader van preventie bij een persoon signaleren van ongezond voedingsgedrag en ongezonde leefwijzen;	Leeruitkomst: 1.2 Leeruitkomst: 1.3
j. het in het kader van leefstijlcoaching bij een persoon teweegbrengen van veranderingen in voedingsgedrag en van een gezonde leefstijl;	Leeruitkomst: 1.3 Leeruitkomst: 1.4
k. het regisseren van gezondheidsbevorderende interventies bij door voeding beïnvloedbare ziekten of klachten;	Leeruitkomst: 1.2 Leeruitkomst: 1.3
l. het met andere zorgverleners waarborgen van effectieve en efficiënte voedings- en dieetzorg;	
m. zo nodig terugverwijzing naar de arts	Leeruitkomst: 1.6

²² Laatste wijziging was in 2011 (Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden), bij de introductie van de Directe Toegankelijkheid Diëtetiek; zie voor de meest recente versie: <http://www.wetten.overheid.nl/>.

<p>2. Het aspect communicatie en samenwerking is zo ingericht dat betrokkene in staat is om:</p>	<p>Competentiegebied: Vakinhoudelijk handelen Professionaliteit Management en organisatie</p>
<p>a. effectief te communiceren met de patiënt en, in daarvoor in aanmerking komende gevallen, met diens naaste betrekkingen;</p>	
<p>b. in het kader van formele relaties, intern en extern te communiceren met andere beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg en gesprekspartners werkzaam in zowel een preventieve als curatieve setting;</p>	
<p>c. een functionele samenwerkingsrelatie met de patiënt aan te gaan, te onderhouden en af te ronden;</p>	<p>Leeruitkomst: 1.8</p>
<p>d. met andere beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg en gesprekspartners in en buiten de organisatie professioneel overleg te voeren en samen te werken.</p>	<p>Leeruitkomst: 2.3</p>
<p>3. Het aspect preventie en gezondheidsvoorlichting is zo ingericht dat betrokkene in staat is om:</p>	<p>Competentiegebied: Vakinhoudelijk handelen</p>
<p>a. in het kader van preventie doelgerichte voedingsvoorlichting en -informatie te geven met gezondheidsbevordering als doel;</p>	<p>Leeruitkomst: 1.2 Leeruitkomst: 1.3</p>
<p>b. in het kader van therapietrouw en gedragsverandering de patiënt tijdens de behandeling op methodische wijze voor te lichten;</p>	<p>Leeruitkomst: 1.2 Leeruitkomst: 1.3</p>
<p>c. bij te dragen aan het opstellen en implementeren van het preventiebeleid van de organisatie.</p>	<p>Leeruitkomst: 1.1</p>
<p>4. Het aspect kwaliteitszorg en innovatie is zo ingericht dat betrokkene in staat is om:</p>	<p>Competentiegebieden: Professionaliteit Praktijkgericht onderzoek Ondernemerschap en marketing</p>
<p>a. de eigen zorg- en dienstverlening op effectiviteit en efficiëntie te analyseren, daaraan conclusies te verbinden en deze zo nodig planmatig te verbeteren;</p>	<p>Leeruitkomst: 2.9</p>
<p>b. aan de patiënt verantwoording af te leggen over effectiviteit en efficiëntie van de zorg- en dienstverlening;</p>	<p>Leeruitkomst: 2.6</p>
<p>c. kwaliteitsinstrumenten van de beroepsgroep adequaat te gebruiken;</p>	<p>Leeruitkomst: 2.11</p>
<p>d. een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de voedingszorg- en dienstverlening binnen een afdeling dan wel organisatie en deze op effectiviteit en efficiëntie te analyseren en daaraan conclusies te verbinden;</p>	<p>Leeruitkomst: 2.10 Leeruitkomst: 2.11</p>
<p>e. onderzoek te initiëren en uit te voeren naar de effecten van voeding op gezondheid;</p>	<p>Leeruitkomst: 2.18 Leeruitkomst: 2.19 Leeruitkomst: 2.20 Leeruitkomst: 2.21 Leeruitkomst: 2.22</p>
<p>f. nieuwe interventies of nieuwe interventiemethodieken of -producten te ontwikkelen in het kader van voeding en gezondheid;</p>	<p>Leeruitkomst: 2.13</p>
<p>g. nieuw ontwikkelde kennis en innovaties uit te dragen en te publiceren;</p>	<p>Leeruitkomst: 2.7 Leeruitkomst: 2.21</p>
<p>h. algemeen maatschappelijke en beroepsspecifieke innovaties te integreren in het eigen professionele handelen.</p>	<p>Leeruitkomst: 2.2</p>

<p>5. Het aspect praktijk- en bedrijfsvoering is zo ingericht dat betrokkene in staat is om:</p>	<p>Competentiegebieden: Management en organisatie Ondernemerschap en marketing</p>
<p>a. vanuit een gezondheids- en marktperspectief een bijdrage te leveren aan het voedingsbeleid, de praktijkvoering en het beheer van de afdeling dan wel organisatie;</p>	<p>Leeruitkomst: 1.1</p>
<p>b. al dan niet met anderen tot een effectieve en efficiënte praktijk- en bedrijfsvoering te komen;</p>	<p>Leeruitkomst: 2.9</p>
<p>c. effectief leergedrag bij stagiaires en nieuwe collega's te stimuleren, zodat beginnende diëtisten op professionele wijze bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen van de organisatie;</p>	<p>Leeruitkomst: 2.4 Leeruitkomst: 2.9</p>
<p>d. middelen en materialen te beheren, zodat de dienstverlening aan de cliënt vanuit de organisatie effectief en efficiënt verloopt;</p>	<p>Leeruitkomst: 2.9</p>
<p>e. nieuw beleid te volgen en te initiëren zodat de dienstverlening in de toekomst wordt gewaarborgd.</p>	<p>Leeruitkomst: 2.8</p>
<p>6. Het aspect beroepsontwikkeling is zo ingericht dat betrokkene in staat is om:</p>	<p>Competentiegebieden: Professionaliteit Praktijkgericht onderzoek Management en organisatie</p>
<p>a. het beroep uit te oefenen overeenkomstig de geldende professionele richtlijnen en de stand van de wetenschap en de geldende waarden en opvattingen die patiënten hebben ten aanzien van voedings- en diëtzorg;</p>	<p>Leeruitkomst: 1.8</p>
<p>b. ethische vraagstukken die zich voordoen bij de diëtistische handelingen te onderkennen en hanteren;</p>	<p>Leeruitkomst: 2.6</p>
<p>c. te handelen vanuit een juist begrip van wettelijke regelingen en andere regelingen betreffende de beroepsuitoefening van de diëtist;</p>	<p>Leeruitkomst: 2.1 Leeruitkomst: 2.2 Leeruitkomst: 2.7 Leeruitkomst: 2.8 Leeruitkomst: 2.9 Leeruitkomst: 2.11</p>
<p>d. te handelen vanuit een juist inzicht in de epidemiologie en de behoefte aan voedings- en diëtzorg van de bevolking als geheel en de daartoe te hanteren verzorgingsmogelijkheden, zowel collectief als individueel;</p>	<p>Leeruitkomst: 2.1 Leeruitkomst: 2.6</p>
<p>e. prioriteiten te stellen voor te verlenen voedings- en diëtzorg in overeenstemming met de beschikbare middelen, de behandelingsnoodzaak en de eigen vraag naar zorg van de cliënt;</p>	<p>Leeruitkomst: 2.6</p>
<p>f. te handelen vanuit een juist inzicht in de structuur en financiering van de organisatie en de gezondheidszorg gericht op de voedings- en diëtzorg;</p>	<p>Leeruitkomst: 2.9</p>
<p>g. op een effectieve manier wetenschappelijke informatie te verwerven, te verwerken en toe te passen in het beroepsmatige handelen;</p>	<p>Leeruitkomst: 2.17</p>
<p>h. te reflecteren op het eigen beroepsmatige handelen en dit op basis hiervan verder te ontwikkelen;</p>	<p>Leeruitkomst: 2.4</p>
<p>i. de eigen professionaliteit voortdurend te ontwikkelen op basis van nieuwe situaties in de samenleving of het beroepsdomein;</p>	<p>Leeruitkomst: 2.1</p>
<p>j. anderen te begeleiden in hun beroepsontwikkeling;</p>	<p>Leeruitkomst: 2.5</p>
<p>k. bij te dragen aan de ontwikkeling van de professie.</p>	<p>Leeruitkomst: 2.4</p>